

2. NYELVI ÖTLETEK, JÁTÉKOK AZ IRODALMI PARÓDIÁKBAN

(Egy választott Csokonai-, Petőfi- vagy Karinthy-mű vizsgálata.)

2.1. A NYELVI HUMOR, NYELVI JÁTÉK FOGALMA, JELLEMZŐI

BALÁZS Géza: Különleges és nem különleges figurák. A nyelvi humor alakzatai. In: Ezerarcú humor. Szerk. Daczi Margit et al. Bp. 2008. 220-230. p.

FORGÁCS Erzsébet: A nyelvi játék fogalma. In: Nyelvi játékok. Kreativitás a viccekben, a reklámyelvben, a sajtónyelvben és az irodalmi szövegekben. Szeged, 2005. 15-22. p.

FORGÁCS Erzsébet: Állandósult szókapcsolatokkal való játékok. In: Nyelvi játékok. Kreativitás a viccekben, a reklámyelvben, a sajtónyelvben és az irodalmi szövegekben. Szeged, 2005. 174-260. p.

FORGÁCS Erzsébet: Fonematikai nyelvi játékok. In: Nyelvi játékok. Kreativitás a viccekben, a reklámyelvben, a sajtónyelvben és az irodalmi szövegekben. Szeged, 2005. 34-74. p.

FORGÁCS Erzsébet: Grammatikai nyelvi játékok. In: Nyelvi játékok. Kreativitás a viccekben, a reklámyelvben, a sajtónyelvben és az irodalmi szövegekben. Szeged, 2005. 74-91. p.

FORGÁCS Erzsébet: Szemantikai-pragmatikai nyelvi játékok. In: Nyelvi játékok. Kreativitás a viccekben, a reklámyelvben, a sajtónyelvben és az irodalmi szövegekben. Szeged, 2005. 92-171. p.

FÜLÖP Lajos: A nyelvi humorról. In: Erdélyi Toll, 2013. 4. sz. 60-68. p.
http://epa.oszk.hu/02200/02203/00018/pdf/EPA02203_erdelyi_toll_2013_4_060-068.pdf

GRÉTSY László: Elrejtőzött nevek, szavak (intarzia). In: Nyelvi játékaink nagykönyve. Bp. 2012. 254-262. p.

GRÉTSY László: Játékok, bűvészkedések versekkel, rímekkel. In: Nyelvi játékaink nagykönyve. Bp. 2012. 277-354. p.
https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_545_06_Nyelvi_jatekaink_nagykonyve/ch08.html

GRÉTSY László: Üzenet a versfőkben (akrosztichon). In: Nyelvi játékaink nagykönyve. Bp. 2012. 30-38. p.
https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_545_06_Nyelvi_jatekaink_nagykonyve/ch03.html

NAGY Ferenc: A nyelvi humor főbb típusai. In: Magyar Nyelvőr, 1968. 1. sz. 10-22. p.
http://mnytud.arts.klte.hu/szleng/tanulmanyok/mny-nyr/nagy_ferenc1968.pdf

SZATHMÁRI István: Stíluseszközök és alakzatok kislexikona. Bp. 2010. 146 p.
https://dtk.tankonyvtar.hu/bitstream/handle/123456789/8896/Stiluseszkozok_es_alakzatok_kislexikona.pdf

SZATHMÁRI István: Tréfás stiliztika. In: Magyartanítás, 2010. 3. sz. 20-22. p.
https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Magyartanitas_2010/?pg=111&layout=s&query=tr%C3%A9f%C3%A1s%20stiliztika

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon: bit.ly/2mnMMSu

2.2. AZ IRODALMI PARÓDIA

BÁRDOS László: Irodalmi fogalmak kisszótára. Bp. 1999. 334-335. p.

TERJÉKI Ildikó: Az irodalmi paródia. In: Nézőpontok, motívumok. Irodalmi témakörök. Szerk. Fenyő D. György. Bp. 2001. 154-174. p.

2.3. CSOKONAI VITÉZ MIHÁLY: DOROTTYA, VAGYIS A DÁMÁK DIADALMA A FÁRSÁNGON

CSOKONAI VITÉZ Mihály összes művei. Sajtó alá rend. Pukánszky Kádár Jolán. Elektronikus kritikai kiadás.

http://deba.unideb.hu/deba/csokonai_muvei/text.php?id=csokonai_vers_0665_k&hi=dorottya

*

BARÓTI Dezső: Csokonai „Dorottya”-ja. In: Irodalomtörténet, 1952. 2. sz. 156-186. p.
http://epa.oszk.hu/02500/02518/00141/pdf/EPA02518_irodalomtortenet_1952_02_156-186.pdf

Ua.: B. D.: Írók, érzelmek, stílusok. Bp. 1971. 204-240. p.

DEMETER Júlia: „Ezer apró szerelmek lantolnak”. In: Irodalomtörténet, 1997. 1. sz. 48-62. p.
http://epa.oszk.hu/02500/02518/00277/pdf/EPA02518_irodalomtortenet_1997_01-02_048-062.pdf

HERMAN Anna – LACK Károly. In: Kötelező olvasmányok elemzése 2. A felvilágosodás irodalmából. Gimnázium első osztálya. Nagykovácsi, 2001. 105-110 p.

JULOW Viktor: Szatíra-e a Dorottya? In: Irodalomtörténet, 1974. 2. sz. 399-410. p.
http://epa.oszk.hu/02500/02518/00198/pdf/EPA02518_irodalomtortenet_1974_02_399-434.pdf

KERÉNYI Ferenc: Egy „furcsa vitézi versezet” szellemi hátországáról. In: Székelyföld, 2005. 1. sz. 53-64. p.

Kötelező olvasmányok lexikona. Szerk. Oroszlán Éva. Bp. 2006. 36-37 p.

PETRŐCZI Éva: Csokonai Dorottyája és Pope Fürtrablása, avagy miért jobb a friss gyümölcs, mint a kandírozott. In: "s végre mivé leszel?". Tanulmányok Csokonai Vitéz Mihály halálának bicentenáriuma alkalmából. Szerk. Hermann Zoltán. Bp. 2007. 141-152 p.

SZALAY Károly: Csokonai vígeposzai. In: Sz. K.: A magyar satíra száz éve. Bp. 1966. 111-120. p.

VIOLÁNÉ BAKONYI Ibolya: Csokonai humora. In: E-nyelv.hu magazin, 2018. 3. sz.
http://epa.oszk.hu/02200/02263/00037/EPA02263_e_nyelv_magazin_2018_3_08.htm

2.4. PETŐFI SÁNDOR: A HELYSÉG KALAPÁCSA

PETŐFI Sándor összes művei. Kritikai kiadás. 2. köt. Költemények. Bp. 1983.
https://szovegtar.iti.mta.hu/site/assets/files/24807/psom2-petofi_1983.pdf

*

ARATÓ László: Eposz és komikus eposz 3. In: Beavatás. Bp. 1995. 137-161. p.

FRIED István: „Példádon okúljanak a késő unokák”. Petőfi Sándor „A helység kalapácsa” mint paródia. In: Irodalomtörténet, 1987. 2. sz. 224-256. p.
http://epa.oszk.hu/02500/02518/00250/pdf/EPA02518_irodalomtortenet_1987-1988_02_224-256.pdf

IMRE László: A népiesség és fonákja. Epizódok a magyar verses epika történetéből. In: Irodalomismeret, 2005. 1. sz. 63-69. p.
Ua.: I. L.: Irodalomalapítás és műfajfejlődés a 18-19. századi irodalomban. Bp. 2015. 140-149. p. (Magyar esszék)

KERÉNYI Ferenc: A három kötet. In: K. F.: Petőfi Sándor élete és költészete. Kritikai életrajz. Bp. 2008. 139-150. p.

KISS József: A komikus hősköltemény útja A helység kalapácsáig. In: Irodalomtörténeti Közlemények, 1978. 4. sz. 432-443. p.
<http://epa.oszk.hu/00000/00001/00308/pdf/00308.pdf>

MARGÓCSY István: A romantikus Petőfi. In: M. I.: Petőfi Sándor. Kísérlet. Bp. 1999. 135-212. p.

PÁLA Károly: Az eposz és a komikus eposz. Petőfi Sándor: A helység kalapácsa – probléma-centrikus irodalomtanítás egy lehetséges modellje. In: Iskolakultúra. 1993. 8. sz. 14-21. p.
<http://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/28981/28699>

SZALAY Károly: Érzés és indulat – humor és satíra a költészetben. Petőfi. In: Sz. K.: A magyar satíra száz éve. Bp. 1966. 403-411. p.

2.5. KARINTHY FRIGYES: ÍGY ÍRTOK TI

KARINTHY Frigyes: Így írtok ti. Irodalmi paródiák. Bp. 1912.

<http://mek.oszk.hu/11700/11758/pdf/11758.pdf>

*

BALOGH Gergő: A paródia mint az erőszak és a szeretet formája. In: Alföld, 2020. 3. sz. 31-40. p.

http://epa.niif.hu/00000/00002/00258/pdf/EPA00002_alfold_2020_03_031-040.pdf

BALOGH Gergő: A paródia mint materiális fordítás az Így írtok ti poétikai működés módjának kérdéséhez. In: Tiszatáj, 2016. 6. sz. Diákmelléklet 1-12. p.

http://tiszataj.bibl.u-szeged.hu/825/1/tiszataj_diakmelleklet_2016_155.pdf

Ua.: B. G.: Karinthy nyelvet ölt. Bp. 2018. 127-147. p.

BALOGH Tamás: Tréfa a humorban. Karinthy Frigyes, a humorista (?) In: Bárka. 2003. 5. sz. 76-86. p.

http://barkaonline.hu/archivum/barka_200305.pdf

BÓNUS Tibor: 1912. – megjelenik az Így írtok ti. In: Kortárs, 2006. 6. sz. 90-108. p.

<https://epa.oszk.hu/00300/00381/00106/bonus.htm>

BÓNUS Tibor: Irónia, paródia, esztétikai szublimáció. In: Alföld, 2000. 4. sz. 56-62. p.

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Alfold_2000/?query=pet%C5%91fi%20OR%20kossuth&pg=413&layout=s

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon: bit.ly/2mnMMSu

BÓNUS Tibor: Paródia, technika és az irodalom médiuma. In: A magyar irodalom története. Főszerk. Szegedy-Maszák Mihály. 2. 1800-tól 1918-ig. Bp. 2007. 839-855. p.

https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_542_04_A_magyar_irodalom_tortenetei_2/ch63.html

DOBOS István: Az irodalmi karikatúra mint olvasásmód. In: „Itt vagyok én köztetek”.

Tanulmányok Karinthy Frigyes életművéről. Szerk. Fráter Zoltán, Reichert Gábor. Bp. 2019. 69-87. p.

FRÁTER Zoltán: A játékos. In: F. Z.: A Karinthy élet-mű. Bp. 1998. 115-130. p.

KISS József: Az Így írtok ti és a paródia elmélete. In: Kortárs, 1990. 4. sz. 128-137. p.

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Kortars_1990_1/?pg=637&layout=s

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon: bit.ly/2mnMMSu

Ua.: Bíráló álruhában. Tanulmányok Karinthy Frigyesről. Szerk. Angyalosi Gergely. Bp. 1990. 166-184. p.

ROBOTOS Imre: A kételkedés és a hit ellenpárja Karinthy Frigyes humorában. In: R. I.: A nevetés vonzásában. Bukarest, 1973. 122-142. p.

SEREG Mariann: Az Így írtok ti szövegeinek textológiai vizsgálata. In: Irodalomtörténeti Közlemények, 2012. 5. sz. 554-569. p.

<http://itk.iti.mta.hu/megjelent/2012-5/sereg.pdf>

SEREG Mariann: Poétikai, tematikai és biográfiai szintek az Így írtok ti költő-paródiáiban. In: Literatúra, 2010. 1. sz. 258-268. p.

http://real-j.mtak.hu/1459/1/LITERATURA_2010.pdf

SZABOLCSI Miklós: Halandzsa. Nyelv és valóság Karinthy Frigyes művében. In: Kortárs, 1978. 3. sz. 461-472. p.

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Kortars_1978_1/?pg=478&layout=s

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon: bit.ly/2mnMMSu

SZALAY Károly. In: Sz. K.: Karinthy Frigyes. Bp. 1961. 27-55. p.

SZÖRÉNYI László: Az Így írtok ti szemléleti és műfaji távlatai. In: Bíráló álruhában. Tanulmányok Karinthy Frigyesről. Szerk. Angyalosi Gergely. 1990. 185-198. p.

Ua.: „Újzelandot választottam ki új hazámul.” Tanulmányok, esszék, kritikák. Bp. 2010. 42-54. p.

Összeállította:
Waldinger Dóra